

FOLKLOR DİSİPLİNİNİN TEMEL DİNAMİKLERİ: BİLİMETRİK BİR ANALİZ

Main Dynamics of Folklore Discipline: a Scientometric Analysis

Yrd. Doç. Dr. Haydar YALÇIN*
Kemal YAYLA**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Folklor araştırmalarının genel özelliklerini ortaya koyarak disiplinin temel dinamiklerini belirlemek ve bu sayede uluslararası literatürde incelenen konularla Türkiye literatüründe incelenen konuları karşılaştırmaktır. Bu kapsamda bilimsel bilginin üretimindeki artış hızı ve üretilen bilginin dizinlenmesinde kullanılan sistemler ve yayın dinamikleri bilimetrik bir bakış açısıyla incelenmiştir. Folklor araştırmaları yazını, Sosyal Ağ analizi ve Metin madenciliği yöntemlerini birlikte kullanan melez değerlendirme sistemlerine benzer bir yaklaşımla ele alınmış ve alana dair bibliyometrik veriler ile yazının dinamikleri arasındaki ilişki bilimetrik yasalar bağlamında irdelenmiştir. Folklor çalışmalarının içerik üretim eğilimine bakıldığında kültür araştırmaları ve somut olmayan kültürel miras çalışmalarına yönelik yayınların yine folklor alanındaki dergiler çerçevesinde geliştiği görülmektedir. Bilimsel iş birliği ve kullanılan kaynakların çeşitliliğine yönelik gerçekleştirilen analizler bu savı doğrular nitelikte kanıtlar içermektedir. Yazarların çoğu tek yazarlı çalışmaktadır, diğer bir deyişle araştırmannın sonuçlarına göre, folklor araştırmalarında tek yazarlı yayınların oranı (% 93)'dür. 2010 yılından sonra çok yazarlı yayınların sayısında artış gözlenirse de folklor araştırmalarında ortak yayın modelleri üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, bunun niceliksel bakımdan az olduğu görülmektedir. Yürütülen ağın görselleştirilme uygulamalarına göre, folklor alanındaki yayı dinamiklerinin tek yazarlı belgelere dayandığını görülmüştür. Atıf analizinde ulaşılan sonuçlara göre Folklor disiplininin nispeten kapalı araştırma alanı olarak tanımlanması mümkündür.

Anahtar Kelimeler

Bilimetri, Bibliyometri, İnsani Bilimler, Folklor, Disiplinler Arası Farklılıklar

ABSTRACT

The aim of this research to determine the basic dynamics of folklore research and examine general characteristics of discipline with comparing the topics that studied in Turkey and international literature. In this context, growths of scientific knowledge and existing indexing system have been examined by Scientometric point of view. The literature of folklore studies has been evaluated with a hybrid approach that combined, social network analysis and text mining applications, bibliometric data and Scientometric laws which are both similar approach relationship and dynamics of field. Current trends of folklore publications and cultural heritage material classification seen that general framework of publication are closely related to folklore core publication journals. Our findings confirm that scientific cooperation between researchers' that are regularly published in folklore related journals and diversity of sources that are used in folklore. Considering this literature and its applications it seems that the interconnections in folklore between collaboration and multi-authored papers may be more complex than the others. Most of the authors works alone (%93), in other words according to the results of the study, in folklore researches single-authored papers predominate. A number of publications have reflected on the new collaborative possibilities that after the year 2010. However, looking to studies of collaborative publication patterns in folklore studies, it is clear that relatively little has been done on this from a quantitative perspective. The visualization of the network has shown that folklore publication dynamics are based on single authored papers. It can be defined the folklore discipline is closed research area, based on reference sources.

Key Words

Scientometrics, Bibliometrics, Humanities, Folklore, Disciplinary Differences

* Kâtip Çelebi Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir/Türkiye, haydar.yalcin@gmail.com

** Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı doktora öğrencisi, İzmir/Türkiye, kyayla@gmail.com

Giriş

Bilimsel yayınlar, bilimin gelişimindeki birincil kaynak rolünü uzunca bir süredir devam ettirmektedir (Yoon, Kim, Kim ve Hwang, 2011; Hamedani, Kim ve Kim, 2016). üretilen bilimsel eserlerin niteliğini ve miktarı yeni bilgi teknolojileri ve bilginin küresel dağılımını etkileyen yeni araştırma eğilimlerince doğrudan etkilenmektedir. Bilim insanları mühendislik ve tıp gibi insan ihtiyaçlarına yönelik uygulamaların öne çıktığı araştırma alanlarındaki hızlı bilimsel üretimin sosyal ve beşeri bilimlere yansıdığı yorumu kolayca yapılamamaktadır. Benzer bir şekilde bu alanlarda özgün ve nitelikli çalışmaların gerçekleştirilmesi, günden güne zorlaşmaktadır. Yeni bilimsel bilgi üretiminde yaşanan bir diğer zorluk ise bilimsel yayınları destekleyen araştırma kuruluşlarının, yönettikleri fonların dağıtımında gözettiği politikalarıdır. Bilimsel araştırmalara kaynak sağlayıcı kurumların karşı karşıya kaldığı dağıtım problemlerinin çözümünde; uzman panelleri ve değerlendirme kurulları gibi genel kabul görmüş yöntemlerin yanı sıra, veriye dayalı metin madenciliği ve sosyal ağ analizi gibi yöntemlerin de birlikte kullanıldığı alternatif yöntemlerin de kullanılmaya başladığı görülmektedir (Abramo, D'Angelo ve Capresecca, 2009; Franceschet ve Costantini, 2011; Shelton ve Leydesdorff, 2012; Zhu vd., 2013).

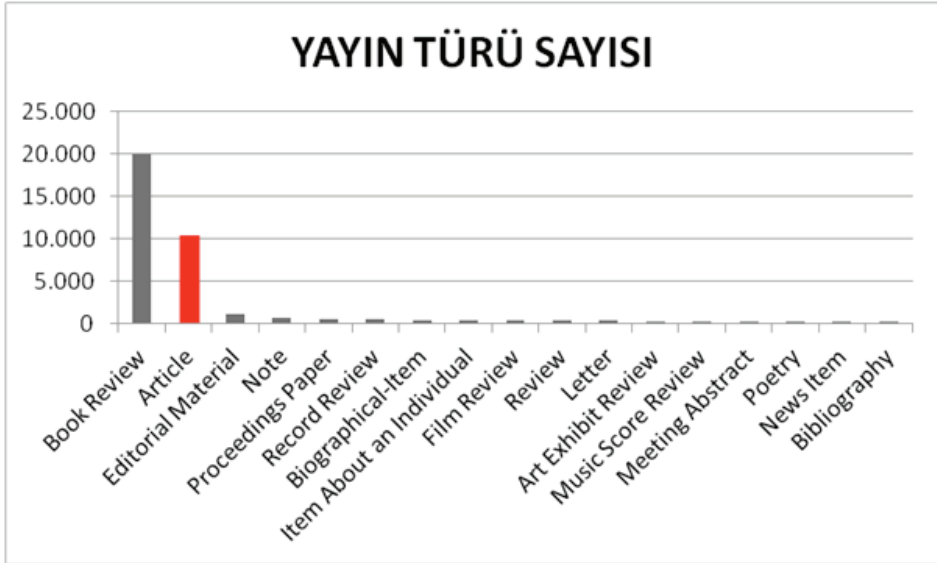
Bilimsel bilginin üretimindeki artış hızı üretilen bilginin kullanımı ve dizinlenmesinde uzman değerlendirmelerine dayalı sistemin dışında yeni yaklaşımların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilimsel yayınların dizin-

lendiği dijital veri tabanlarının oluşturulması ve bilimsel dergilerin öneri servisleri bu yönde geliştirilen çözümlere örnek olarak gösterilmektedir. Bilimsel yayınları bilgi taşıyıcı varlıklar olarak ele aldığımızda; bu varlıkların içerik ve atıf bilgisi olmak üzere iki ana unsurdan oluştuğunu söylemek mümkündür (MacRoberts ve MacRoberts, 1989; Hyland, 1999; He vd., 2009; Ding vd., 2014). Atıf bilgisinin derlenmesi ve erişebilir bir hale getirilmesi süreci, elektronik veri tabanlarının yaygınlaşmasıyla birlikte belirli bir gelişim süreci içine girmiştir. Ancak içeriğin analizi ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar farklı bilimsel çerçevede (bilimetre) gelişimini sürdürmektedir. Sosyal ağ analizi (Chen, Fu ve Shang, 2009; Ding, 2011) ve Metin madenciliği (Liu vd., 2010; Hashimi, Hafez ve Mathkour, 2015) vb. uygulamalarını içeren “melez” çözümlerin bu süreçte etkili olduğu görülmektedir. Niceliksel analizler ağırlıklı olduğu melez yöntemlere dayalı uygulamaların doğa bilimleri, mühendislik ve tıp gibi belirli bir araştırma geleneği etrafında süreklilik gösteren araştırma alanlarında daha çok gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Bilimetrelik yöntem ya da diğer bir ifadeyle matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin bilimsel iletişim ortamlarına (kitap, dergi vb. gibi) uygulanması, disiplinlerin ya da çalışma alanlarının temel dinamiklerini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalarda (Nederhof, 2006) sıklıkla kullanılmaktadır. Bu yöntem, araştırma disiplinlerinin arasındaki farklılıkları ölçümlemeye yönelik araştırmalarda (Larivière, Gingras ve Archambault, 2006; Perianes-Rodri-

guez ve Ruiz-Castillo, 2015) ve belirli bir yöntem ya da metodun gelişiminin incelendiği (Sarıtaş ve Burmaoğlu, 2015) çalışmalarda kullanılırken; aynı zamanda belirli bir araştırma alanına yönelik dergilerin genel özelliklerinin incelenmesi (Taşkın ve Çakmak, 2010) amacıyla da kullanılabilir. Bilimsel literatürden elde edilen verilerle geleceğe dönük çıkarımlara ve politika geliştirmeye imkân sağlayan bu yöntem; mühendislikten sosyal bilimlere kadar birçok uzmanlık alanında kullanılan araçların başında gelmiştir (Sarıtaş ve Burmaoğlu, 2016; Esen ve Erdoğan, 2016). Konuya folklor literatürünün dinamiklerinin belirlenmesi açısından bakıldığında ise beşeri bilimler alanında çalışmalar yürüten akademisyenlerin performanslarını inceleyen (Yalçın, 2015; Yalçın, 2010; Lauk, 2016), bu alandaki araştırmacıların işbirliği ya da diğer bir ifade ile ortak yazarlık davranışlarını inceleyen (Must, 2012; Ho ve Ho, 2015), folklorik kavramların ağ yapısı içerisinde temsilinin belirlenmesine yönelik (Abello, Broadwell ve Tangherlini, 2012) araştırmalardan da bahsetmek mümkündür. Bilimetric analizlerin yürütüldüğü çalışmalarda veri seti olarak sıklıkla Thomson Reuters Web of Science (WoS) veritabanları (SCI, SSCI ve A&HCI) kullanılmıştır (Nederhof, 2006).

Halk bilimi veya Folklor, bir ülkede veya bölgede yaşayan halkın kültür ürünlerini, sözlü edebiyatını, geleneklerini, törelerini, inançlarını, mutfağını, müziğini, oyunlarını, inceleyerek bunların birbirleriyle ilişkilerini, kaynak, evrim, yayılım, değişim, etkileşim vb. sorunlarını çözmeye, so-

nuç, kural, kuram ve yasaları bulmaya çalışan bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015). Diğer bir ifade ile sayılarla ifade edilemeyen kültürel tarzlar, kalıplar ve yapıların oluşturduğu bilgiye Halk Bilgisi, bu bilgiyi kendine has yöntemlerle inceleyen bilim dalına da Halk Bilimi denmektedir (Ekici, 2013, s. 10). Tanımından da anlaşılacağı üzere folklor disiplini, içinde bulunduğu kültürel yapıyı inceleyen bir disiplin olarak tanımlamak mümkündür. Bu çalışmanın amacı Folklor araştırmalarının genel özelliklerini ortaya koyarak, disiplinin temel dinamiklerini belirlemek ve bu sayede uluslararası literatürde incelenen konularla Türkiye literatüründe incelenen konuları karşılaştırmaktır. Çalışma sonucunda kültürel yapının incelendiği folklor çalışmalarının içinde buldukları bölgelerin özellikleri ile etkileşimi ve bu etkileşimin boyutları kavranabilecektir. Diğer bir deyişle kültür araştırmalarının bölgelere göre farklılıklar gösterip göstermediğine dair çıkarsamalarda bulunmak mümkün olacaktır. Bu amaçlarla Thomson Reuters Master Journal List'te¹ "folklor" alanında dizinlenen dergilerin listesine erişilmiş ve bu dergilere ait yayınların bilgileri bir veritabanına kaydedilmiştir. 18 Aralık 2015 tarihinde folklor alanında dizinlenen dergilerin dizinlendikleri tarihten günümüze kadar gelen süreçte bilgilerine erişmek için çevrimiçi tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda Web of Science (WOS)'un Sanat ve Beşeri Bilimler Atıf Dizininde (A&HCI) indekslenen 35314 adet yayın bilgisine ulaşılmıştır (Tablo 1).

Şekil 1:Yayın Türleri

Şekil 1’de görüleceği üzere kitap eleştirisi türündeki yayınlar, makale türündeki yayınlardan daha çok olmasına rağmen bilimsel veri tabanlarında makale türündeki yayınların ve atıf bilgilerinin daha sistematik bir şekilde dizinlenmesi sebebiyle çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulama makale türündeki yayınlarla sınırlandırılmıştır (Leydesdorff, ve Felt, 2012). Bu bağlamda Folklor alanında dizinlenmiş, 11357 yazarın katkısıyla hazırlanmış olan 10419 makale bulunduğu görülmektedir. Bu yayınların Thomson Reuters Master Journal List’te listesinde yer alan 36 farklı dergide yayımlandığı gözlenirken (Tablo 1), dergilerin tamamının çevrimiçi taramanın yapıldığı tarih itibarı ile A&HCI’de aktif olarak dizinlenmediği görülmektedir. İlgili dizinde halen aktif durumda olan dergi sayısı 18’dir (Tablo 2)

Tablo 1: Folklor Alanında Dizinlenen Dergiler

ISSN	DERGİ ADI	BAŞLANGIÇ YILI	EN SON YILI	YAYIN SAYISI	DERGİ YAŞI
0021-8715	JOURNAL OF AMERICAN FOLKLORE	1956	2014	1202	58
0014-6242	FOLKLORE	1975	2014	662	39
0034-7981	FABULA	1975	2014	626	39
0001-5628	REVISTA DE DIALECTOLOGIA Y TRADICIONES POPULARES	1982	2014	622	32
0043-373X	WESTERN FOLKLORE	1975	2014	610	39

0361-204X	VOLKSKUNDE	1979	2014	578	35
1619-0548	OSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FUR VOLKSKUNDE	1983	2014	573	31
0034-8198	MILLI FOLKLOR	2007	2014	544	7
0361-204X	SCHWEIZERISCHES ARCHIV FUR VOLKSKUNDE	1976	2014	466	38
0042-8523	ZEITSCHRIFT FUR VOLKSKUNDE	1975	2014	439	39
0195-6787	JOURNAL OF FOLKLORE RESEARCH	1983	2014	426	31
0029-9669	ASIAN FOLKLORE STUDIES	1975	2007	400	32
0075-2789	MELUSINE	1980	1992	283	12
1300-3984	NEW YORK FOLKLORE	1975	2000	274	25
0036-794X	FOLK LIFE	1975	2010	263	35
0430-8778	MYTHLORE	1976	1986	246	10
0044-3700	ULSTER FOLKLIFE	1975	2008	237	33
0737-7037	FOLKLORE AMERICANO	1975	1990	230	15
0360-1927	VOICES-THE JOURNAL OF NEW YORK FOLKLORE	2001	2011	202	10
0014-5815	JAHRBUCH FUR VOLKSLIEDFORSCHUNG	1980	1999	179	19
0385-2342	FF COMMUNICATIONS	1975	2013	172	38
0038-4127	FOLKLORE-ELECTRONIC JOURNAL OF FOLKLORE	2008	2014	165	6
0518-7648	FOLK MUSIC JOURNAL	1975	2014	159	39
0015-587X	ACTA ETHNOGRAPHICA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE	1966	1982	152	16
0537-3131	LIED UND POPULARE KULTUR-SONG AND POPULAR CULTURE	2000	2013	119	13
0531-9684	INTERNATIONAL JOURNAL OF ORAL HISTORY	1981	1990	104	9
0146-9339	JOURNAL OF THE FOLKLORE INSTITUTE	1976	1982	91	6
1406-0957	JOURNAL OF LATIN AMERICAN LORE	1980	1989	90	9
1521-4281	ASIAN ETHNOLOGY	2008	2014	78	6
0430-8778	REVISTA DE ETNOGRAFIE SI FOLCLOR-JOURNAL OF ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE	2009	2013	63	4

0082-7347	SOUTHERN FOLKLORE QUARTERLY	1976	1978	51	2
0023-0227	MARVELS & TALES- JOURNAL OF FAIRY-TALE STUDIES	2012	2014	42	2
1882-6865	FOLK LIFE-JOURNAL OF ETHNOLOGICAL STUDIES	2005	2014	35	9
0071-6774	KENTUCKY FOLKLORE RECORD	1977	1978	24	1
0014-5815	NEW FOCUS ON RETROSPECTIVE METHODS: RESUMING METHODOLOGICAL DISCUSSIONS - CASE STUDIES FROM NORTHERN EUROPE	2014	2014	10	0
0014-5815	GUILELESS INDIGENES AND HIDDEN PASSION: DESCRIPTIONS OF OB- UGRIANS AND SAMOYEDS THROUGH THE CENTURIES	2014	2014	2	0

Dergilerin indekslendikleri dönemleri hesaplamak için veri seti içerisinde ilgili derginin en eski ve en yeni tarihli yayınları arasındaki fark esas alınmıştır. Bu yaklaşıma göre alanda varlığını en uzun süredir (58 yıl) sürdüren dergi, aynı zamanda yayın sayısı bakımından da alana en çok katkı sağlamış olan Journal of American Folklore'dur (1202 yayın). Bu dergiyi 39 yıldır A&HCI'da dizinlenen Folklore, Fabula ve Western Folklore, 35 yıldır indekslenen Volkskunde, 31 yıldır dizinlenen Osterreichische Zeitschrift Fur Volkskunde dergileri takip etmektedir. Nicel açıdan bu dergilerin alana katkıları incelendiğinde ise alanda yayınlanan makalelerin neredeyse yarısına yakını (% 47) bu dergilerde yayımlanmış olduğu görülmektedir. Milli Folklor Dergisi (MFD) ise alanda 7 yıl gibi kısa bir zamandır A&HCI'da dizinlenmesine rağmen 544 yayınlı (% 5.22) katkıda bulunarak alanda uzun süredir bulunan diğer dergilere nazaran daha aktif bir yayın politikası güttüğü görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 2: A&HCI'da dizinlenen aktif Folklor Dergileri

ISSN	DERGİ ADI	Min	Max	N	DERGİ YAŞI	%
0021-8715	JOURNAL OF AMERICAN FOLKLORE	1956	2014	1202	58	11,54
0014-6242	FOLKLORE	1975	2014	662	39	6,35
0034-7981	FABULA	1975	2014	626	39	6,01
0001-5628	REVISTA DE DIALECTOLOGIA Y TRADICIONES POPULARES	1982	2014	622	32	5,97
0043-373X	WESTERN FOLKLORE	1975	2014	610	39	5,85

0361-204X	VOLKSKUNDE	1979	2014	578	35	5,55
1619-0548	OSTERREICHISCHE ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSKUNDE	1983	2014	573	31	5,50
0034-8198	MILLI FOLKLOR	2007	2014	544	7	5,22
0361-204X	SCHWEIZERISCHES ARCHIV FÜR VOLKSKUNDE	1976	2014	466	38	4,47
0042-8523	ZEITSCHRIFT FÜR VOLKSKUNDE	1975	2014	439	39	4,21
0195-6787	JOURNAL OF FOLKLORE RESEARCH	1983	2014	426	31	4,09
0038-4127	FOLKLORE-ELECTRONIC JOURNAL OF FOLKLORE	2008	2014	165	6	1,58
0518-7648	FOLK MUSIC JOURNAL	1975	2014	159	39	1,53
1521-4281	ASIAN ETHNOLOGY	2008	2014	78	6	0,75
0023-0227	MARVELS & TALES-JOURNAL OF FAIRY-TALE STUDIES	2012	2014	42	2	0,40
1882-6865	FOLK LIFE-JOURNAL OF ETHNOLOGICAL STUDIES	2005	2014	35	9	0,34
0014-5815	NEW FOCUS ON RETROSPECTIVE METHODS: RESUMING METHODOLOGICAL DISCUSSIONS - CASE STUDIES FROM NORTHERN EUROPE	2014	2014	10	0	0,10
0014-5815	GUILELESS INDIGENES AND HIDDEN PASSION: DESCRIPTIONS OF OB-UGRIANS AND SAMOYEDS THROUGH THE CENTURIES	2014	2014	2	0	0,02

Folklor alanında yayınlanan dergiler, yayınlandıkları kurumlar açısından da incelenmiştir. Disiplin içerisindeki yayın dinamiklerinin ülkeler ölçeğinde anlaşılması bakımından yayıncı kuruluşların coğrafi ve ülkelere bağlı dağılımı coğrafi haritalar üzerinde düğüm-yoğunluğu gösterim yöntemiyle belirtilmiştir. Bunun alanda faaliyet gösteren dergilere ilişkin yayıncılar adres bilgileri esas alınarak gruplandırılmıştır. Düğüm yoğunluğunda yayın sayısına bağlı olarak harita üzerinde işaretlenen dairenin çapı da büyümektedir (Şekil 2) haritayı incelediğimizde; alana yayın sayısı bakımından yön veren dergilerin ABD ve Avrupa'da faaliyet gösteren yayıncılar tarafından yayınlandıkları görülürken, adresi ülkemizde olan tek derginin MFD olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle folklor literatüründe ABD ile Avrupa ülkelerindeki yayıncıların hâkim durumda oldukları söylemek mümkündür.

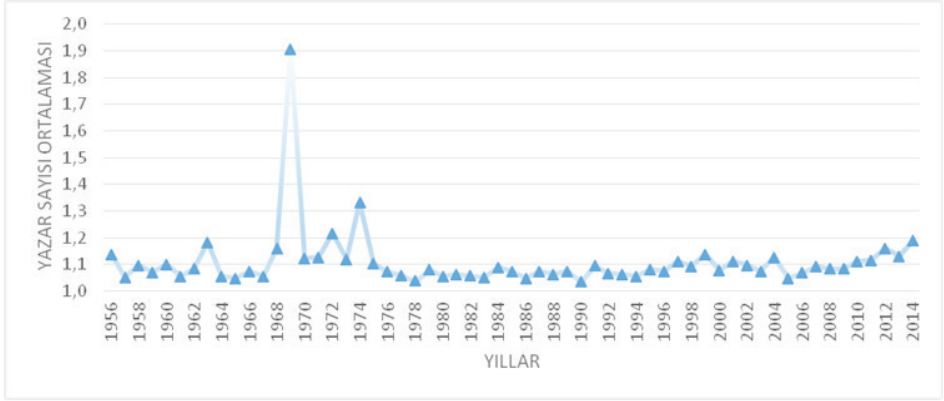

Şekil 2: Yayınlarının bulunduğu ülkeler

Coğrafi dağılımının incelenmesinin yanı sıra alana katkı sağlayan kurum ve yazarların da benzer bir yaklaşım ile incelenmesiyle folklor disiplininin kendine özgü dinamiklerini ortaya koymak ve gelişimi hakkında çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Bu amaçla bilimetrik analiz yönteminde sık başvurulan veri görselleştirme, yazar işbirlikleri, yüksek atıflı yayınların dağılımı gibi alana dair dinamikler ve MFD özelinde Türkiye deki yansımaları bir sonraki bölümde detaylı bir biçimde incelenecektir.

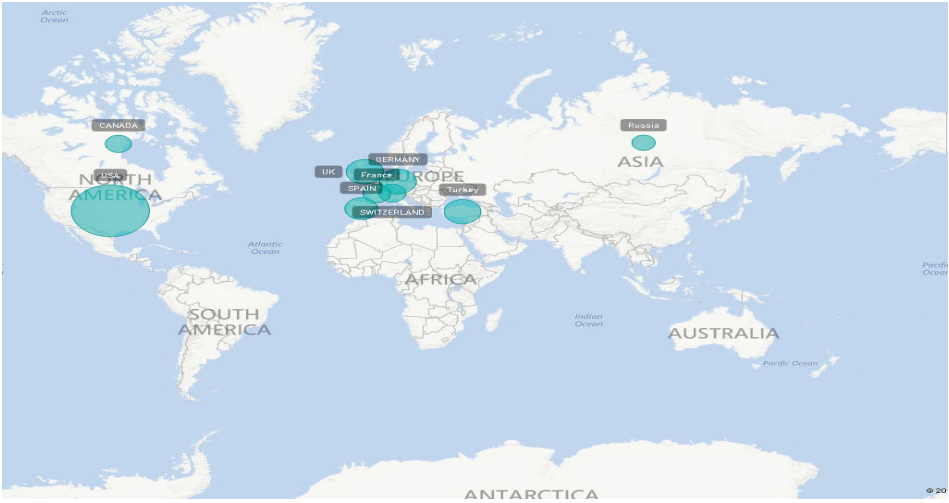
Yazar işbirliği:

Çalışma kapsamında folklor araştırmalarındaki ortak yazarlık ya da başka bir ifade ile işbirliklerinin durumunu görmek ve bu durumun yıllara göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için her bir yılda yayımlanan makalelerin yazar sayıları hesaplanmış daha sonra makalelerin ilgili oldukları yıllara ait yazar sayısı ortalamaları hesaplanmıştır. Folklor araştırmalarında 10419 makale 11357 yazar tarafından kaleme alınırken, makalelerin çok büyük kısmının (% 93) tek yazarlı olduğu görülmektedir. 577 adet çalışmanın (% 5.5) iki yazarlı olduğu görülürken, üç yazarlı 97, dört yazarlı 17, beş yazarlı 13, altı ve yedi yazarlı 1, sekiz yazarlı 2, on, on beş ve on yedi yazarlı da birer makale bulunmaktadır. Folklor araştırmaları disiplini de değişen bilimsel araştırma yapısından etkilendiğine dair işaretler çok yazarlılık ortalamasındaki değişime bakılarak yorumlanabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Şekil 3 folklor araştırmalarında 2010 yılından itibaren çok yazarlı çalışmalara yönelik eğilimde artış olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 3: Yıllara Göre Yazar Sayısı Ortalamaları

Folklor literatürü kapsamında değerlendirilen yayınlar açısından sorumlu yazarların yapmış olduğu katkıyı coğrafi açıdan inceleyebilmek için sorumlu yazarların makale içinde yer alan adres bilgileri derlenmiştir. Elde edilen bilgiler makalelere ait ilk yazarların bağlı olduğu kurum bilgisi, bölüm bilgisi ve ülke adresini içerecek şekilde ilişkişel bir veritabanına (MySQL) kaydedilmiştir. Bu sayede folklor literatürüne katkı sağlayan sorumlu yazarların orijini belirlenmiştir. Şekil 4'te de görülebileceği üzere folklor çalışmalarına katkı sağlayan yazarların önemli bir kısmının ABD adresli olduğu görülürken sırasıyla İngiltere, Almanya ve Türkiye adresli yazarların da alana önemli oranda katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Şekil 4: İlk Yazarların Adreslerine göre dağılımı

Dergiler ve Etkileri

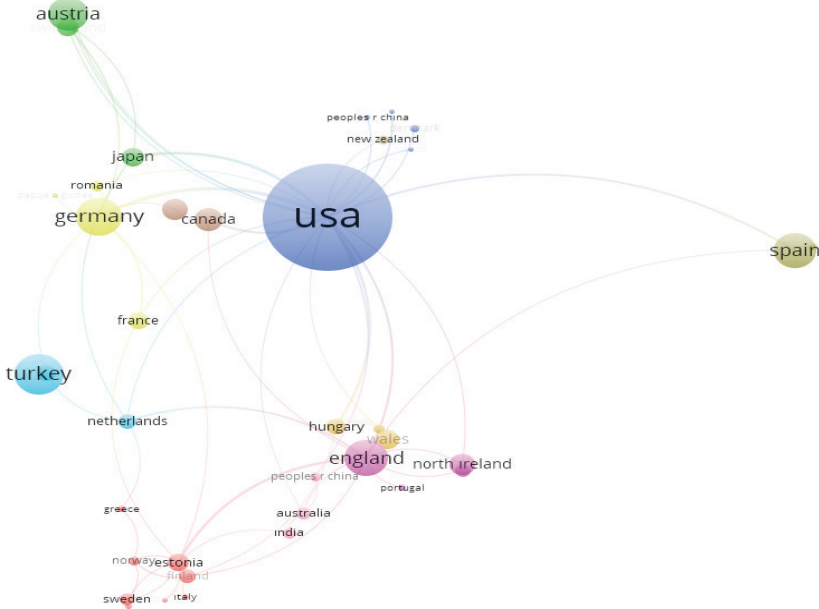
Folklor alanında yayımlanan 10419 makalenin yayımlandığı dergiler yaratıkları etki açısından değerlendirildiğinde en çok atıf alan makalelerin alanda dizinlenen en eski dergi olan Journal of American Folklor (JAF), Western Folklore (WF) ve Folklore (FJ) dergilerinde yayımlandıkları görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3:En Çok Atıf Alan Makaleler²

SIRA	YAYIN BAŞLIĞI	ATIF SAYISI	YAYIN YILI	DERGİ
1	TRADITION, GENUINE OR SPURIOUS	289	1984	JAF
2	TOWARD A DEFINITION OF FOLKLORE IN CONTEXT	124	1971	JAF
3	INTRODUCTORY REMARKS TO A RHETORICAL THEORY OF FOLKLORE	102	1968	JAF
4	TOWARD AN UNDERSTANDING OF STORYTELLING EVENTS	86	1969	JAF
5	FROM ETIC TO EMIC UNITS IN THE STRUCTURAL STUDY OF FOLKTALES	85	1962	JAF
6	PHANTOMS OF ROMANTIC NATIONALISM IN FOLKLORISTICS	80	1993	JAF
7	THE VIRGIN OF GUADALUPE - A MEXICAN NATIONAL SYMBOL	77	1958	JAF
8	THE FORMS OF FOLKLORE - PROSE NARRATIVES	75	1965	JAF
9	PLAYING THE DOZENS	74	1962	JAF
10	FOLKLORES NATURE AND SUNS MYTH	71	1975	JAF
11	PERSONAL NARRATIVES RECONSIDERED	64	1981	JAF
12	VERNACULAR RELIGION AND THE SEARCH FOR METHOD IN RELIGIOUS FOLKLIFE	58	1995	WF
13	LIKE ANNS GYNECOLOGIST OR TIME I WAS ALMOST RAPED - PERSONAL NARRATIVES IN WOMENS RAP GROUPS	57	1975	JAF
14	HILLBILLY MUSIC - SOURCE AND SYMBOL	54	1965	JAF
15	TOWARD A STRUCTURAL DEFINITION OF THE RIDDLE	53	1963	JAF
16	THE TRIBE CALLED WANNABEE - PLAYING INDIAN IN AMERICA AND EUROPE	51	1988	FJ

Folklor alanına yönelik yayınların yazar ve kurum bağlamında istatistikî değerlendirmelerinin yanı sıra ele alınan konuların içeriği bakımından değerlendirme yapmak için anahtar kelime veri görselleştirilmesi yönteminden faydalanılmıştır. Veri görselleştirilmesinde birlikte bulunan anahtar kelime analizi, bibliyografik eşleştirme ve kurumlara ait ağ haritaları VOSviewer (2013) yardımıyla görselleştirilmiştir. Makalelerde yazarlar tarafından verilen anahtar kelimeler üzerinden yapılan birlikte bulunma (co-occurrence) analizine göre, folklor disiplininde genelinde incelenen konuların 6 farklı kümede gruplandırıldığı

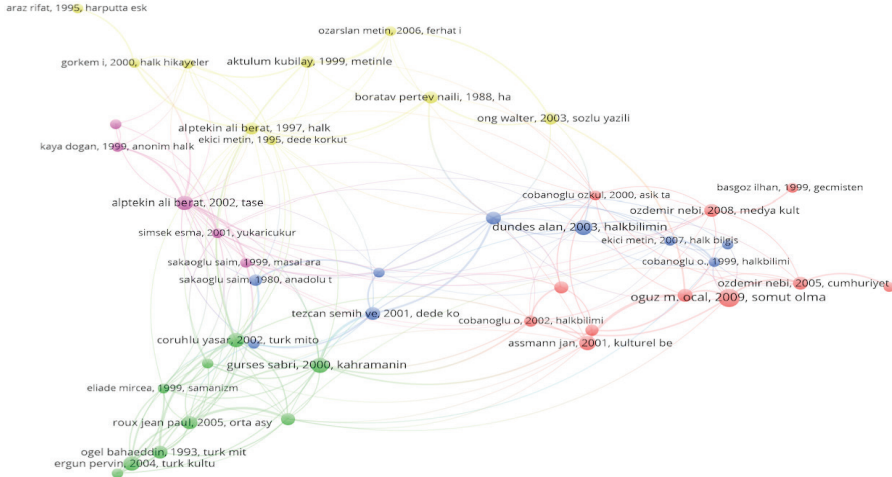
Folklor alanında araştırma yapan kurumların adres bilgileri kullanılarak oluşturulan haritada (Şekil.7) folklor alanında öne çıkan kurumlar ülkeler ölçeğinde değerlendirilmiştir. Bu harita da ABD adresli kurumların alana en çok katkıda bulunan kurumlar olduğunu söylemek mümkündür Araştırma işbirlikleri açısından grafik incelendiğinde Türkiye adresli kurumların daha çok Hollanda, Almanya ve ABD adresli kurumlarla işbirliği içinde oldukları gözlenmektedir. Diğer araştırma işbirlikleri bakımından Asya- Pasifik bölgesi kurumlarının daha çok Japonya, Çin ve Yeni Zelanda ile temsil edildiğini söylemek mümkündür. Bu durum Asya Pasifik bölgesindeki kurumlarda folklor alanında çalışmalar gerçekleştirilmiş olsa bile bu ülkelere özel bir yayın politikasının olmadığı şeklinde yorumlanabilir. İşbirliği haritası içerisinde İspanya'nın diğer ülkelerden ayrı bir grupta konumlandığı görülmektedir. Bu durum İspanya adresli Folklor yayınlarının diğer ülkelerle işbirliği oluşturmak yerine kendi iç dinamikleri ile hareket ederek ortaya koyduğunu göstermektedir.

Şekil 7:Katkı Sağlayan Kurumların Bulunduğu Ülkeler

Alana kurumsal bağlamda en çok katkı sağlayan kurumlar Şekil 8'de verilmiştir. Buna göre ABD adresli üniversitelerin başı çektiği görülürken; yayın sayısı bakımından Viyana Üniversitesi (165), Indiana Üniversitesi (164) ile Ohio State Üniversitesi'nin ilk üçte yer aldığı görülmektedir. İşbirliği yapılan yayın sayısı Viyana Üniversitesi için 9, Indiana Üniversitesi için 4, Ohio State Üniversitesi için ise 3'tür. Folklor araştırmalarında içeriğin önemli bir oranı üniversiteler tarafından sağlandığı görülmekle birlikte özellikle Avrupa'daki müzelerin (Österreichisch Museum Volkskunde³) de alana sınırlı sayıda da olsa katkı sağladığını söylemek mümkündür. Şekil 6'da tek başına bir kurgu oluşturan İspanya'nın

Şekil.10'da görüleceği üzere MFD gerçekleştirilen çalışmaların en sık birlikte atıf yapılan yayınların 5 alt grupta toplandığı görülmektedir. Ancak her iki grupta da anahtar kelime ve incelenen kaynak açısından doğrudan bir ilişki kurmak mümkün değildir. Bu açıdan değerlendirildiğinde atıf yapılan kaynaklar ile incelenen konular arasında homojen bir ayrışma paralelliğinden söz edilememektedir. Folklor yerel öğeleri barındırması sebebiyle Türk Folklor yazınına temel oluşturan eserler arasında ortak çalışma Alan Dundes tarafından gerçekleştirilen çalışmalar olarak görülmektedir. Bu çalışma örneğini dikkate aldığımızda temel bazı kavram ve analizlerin dünya literatüründen beslendiğini söylemek mümkündür. MFD alanda yayın sayısı bakımından diğer karşılaştırıldığı dergilere göre yeni sayılabilecek bir dergi olmasına karşın alanın dinamikleri ile uyumlu bir temel araştırma dinamiği geliştirmiş olması Folklor alanında gerçekleştirilen çalışmaların dünyadaki araştırma eğilimleri ile uyumlu olduğu sonucuna ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.

Şekil 10: Millî Folklor Dergisinde En Çok Birlikte Atıf Yapılan Kaynaklar

Alanda gerçekleştirilen yayın sayılarını etkileyen bir diğer önemli faktör ise yayın yapılan diller arasında yayın oranlarıdır. İncelenen veri setindeki dillere bağlı yayın sayısı Tablo 4'de belirtilmiştir. Tablo 4 de görüldüğü üzere dünya folklor literatüründe kullanılan baskın yayın dili (İngilizce) ile Türkiye adresli çalışmalarda kullanılan öncelikli yayın dili (Türkçe) arasındaki farklılıktan kaynaklandığı söylenebilir. İşbirliği ve etkin ülkeler görsellerindeki yapının yayın dilleri istatistiği üzerinden de teyit edildiği görülmektedir. Bu noktadan bakıldığında İngilizce, Almanca ve İspanyolca'nın alandaki hâkimiyeti yadsınamaz bir biçimde ortaya konulmaktadır.

mından Gazi Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi'nde incelenen konularla benzeştiğini söylemek mümkündür. Alman-Avusturya kökenli üniversiteler ile Amerikan kökenli üniversitelerin, yayın dili ve araştırma konuları açısından yoğun işbirliği içinde oldukları görülmektedir. Bu bağlamda Vienna, Göttingen ve Münich üniversiteleri Alman-Avusturya ekolünü temsil ederken; Indiana, California Los Angeles, Illionis ve SUNY Buffalo üniversiteleri Amerikan ekolünü temsil etmektedir. Bu bakımından değerlendirildiğinde Gazi ve Bilkent üniversitelerinin kaynak kullanımı açısından dünyada folklor alanında ana akımı oluşturan Alman-Avusturya ve Amerikan üniversitelerinin araştırma konuları bağlamında farklılaşmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bulgular ışığında genel bir bakış açısıyla Folklor disiplinine ve örnek vaka olarak Millî Folklor Dergisi özelinde ulaşılan sonuçlar aşağıdaki maddeler altında sıralanabilir;

Alana hâkim olan yayın dillerinin makaleler özelinde İngilizce, Almanca ve İspanyolca olduğu görülmektedir.

Araştırma kültüründe işbirliklerinden ziyade, bireysel çalışmanın alanda baskın olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile folklor literatüründe faaliyet gösteren araştırmacıların ortak çalışma eğiliminde olmadığı görülmüştür.

Folklor disiplini kendi alan yazını üzerinden gelişim dinamikleri gösteren bir araştırma disiplini olarak değerlendirilmektedir. Başka bir deyişle folklor alanındaki çalışmalarda kullanılan literatür yine folklor alanındaki

çalışmalar üzerine kurulmaktadır. Bu özelliği ile folklor alanının çok disiplinli bir yapısının olmadığından bahsetmek mümkündür.

Alanda yayın yapan dergilerin yayıncıları Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği sınırları içerisindeki ülkelerde bulunmaktadır. Bu durumun yayın diline de etki ettiği söylenebilir.

Alandaki yayınlar açısından atıf sayısı ve atıf dinamiklerinin etkili birer değerlendirme ölçütü olduğundan söz etmek güçtür. Sanat ve Beşeri Bilimler alanındaki atıf örüntülerinin düşük olmasından ötürü A&HCI için bir JCR edisyonun yayımlanmamış olması da bu konudaki durumu destekler niteliktedir.

Elde edilen bilim haritaları ve istatistiksel değerler incelendiğinde Millî Folklor Dergisi'nin, dizinlendiği alandaki diğer dergilere nazaran genç bir dergi olmasına karşın niceliksel kaynak üretimi konusunda kendisinden daha köklü bir geçmişe sahip dergiler ile benzer bir seviyeye ulaştığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte yayın dili açısından Anglo-Sakson dilin (İngilizce) baskın olduğu bilim dünyasında Türkçe içerikle uluslararası bir bilimsel dizinde yer almak Türkiye kökenli folklor çalışma ve kavramlarının dünya literatürüne etkisinin gözlenmesinin önüne geçmektedir.

Diğer yandan Folklor çalışmalarının içerik üretim eğilimine bakıldığında yapılan çalışmaların genellikle tek yazarlı olarak yürütüldüğü görülmektedir. 2010 yılından sonra yazarlar arasındaki iş birliğinde arttırıcı bir eğilim gözlenmeye başlanmış olsa da

Folklor alanındaki dinamiklerin alan uzmanlarının bireysel çalışmaları etrafında şekillenmeye devam ettiğini söylemek mümkündür. Bu bakımdan folklor araştırmalarında araştırma iş birliklerinin geliştirilebilmesine dönük çalışmalar yapılabilir. Özellikle kültür araştırmaları ve somut olmayan kültürel miras çalışmalarına yönelik “arttırılmış gerçeklik”, “dijital hikâye anlatımı” gibi bilgi ve iletişim teknolojileri uygulamaları ile yakından ilgili yöntemlerin kullanıldığı ortak çalışmaların arttırılmasının folklor araştırmalarının çok disiplinli araştırma yapısına geçişine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede hem alana yönelik yayın sayısının arttırılmasına hem de diğer araştırma disiplinleri ile yapılacak yazar iş birliklerinde olumlu yönde değişiklik gözlenmesi kaçınılmazdır.

Ortak kaynak kullanım analizine göre Gazi ve Bilkent Üniversitelerinin ülkemizdeki folklor araştırmalarında öne çıktığı görülürken, bu üniversitelerin daha çok Leiden, Harvard, Tartu, Penn State gibi üniversitelerdeki araştırma konularına benzer konularda çalışma yaptığı gözlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu üniversitelerdeki araştırmacılarla iletişim kurularak ortak çalışmalar, çağrılı yazılar gibi uygulamalarla araştırma odaklarının derinleştirilmesi yoluyla Türkiye’de işlenen folklor ile ilişkili öge ve kavramların tanıtılmasında önemli bir aşama sağlanabilir. Bunun yanı sıra anahtar kelimeler için yapılan birlikte bulunma analizinde Türkiye ve Türk Folklor öğelerine has kavramların ortaya çıkmadığı görülürken, İspanya örneğinde “Flamenco” ve “Vallecas” gibi

özgün kelimelerin alanda kendine yer bulması, bu açıdan Türkiye kökenli yayınlarda odak bir folklorik anahtar kelimenin henüz istenilen yoğunluğa erişmediğini göstermektedir. İspanya örneğinde olduğu gibi özgün kültürel değerleri bilimsel yayınlar ile uluslararası bir boyuta taşınması kültür mirasının evrensel boyut kazanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu noktada Millî Folklor Dergisi’nin yayımlanan makalelerde İngilizce öz ve anahtar kelime seçimi konusunda bir yöntem geliştirmesinin anahtar kelime ve buna bağlı yerel folklorik kavramlarının görünürlüğünün arttırılmasında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

NOTLAR

- 1 <http://science.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi?PC=H&SC=JW>
- 2 50 ve daha fazla atıf alan makaleler
- 3 Austrian Museum of Folk Life and Folk Art

KAYNAKÇA

- Abello, J., Broadwell, P., ve Tangherlini, T. R. (2012). Computational folkloristics. *Communications of the ACM*, 55(7), 60-70.
- Abramo, G., D’Angelo, C. A., ve Caprasecca, A. (2009). Allocative efficiency in public research funding: Can bibliometrics help?. *Research policy*, 38(1), 206-215.
- Al, U., Soydal, İ., ve Yalçın, H. (2010). Bibliyometrik Özellikleri Açısından Bilginin Değerlendirilmesi. *bilig*, 55, 1-20.
- Al, U., Şahiner, M., ve Tonta, Y. (2006). Arts and humanities literature: Bibliometric characteristics of contributions by Turkish authors. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57(8), 1011-1022.
- Chen, D., Fu, Y., ve Shang, M. (2009). A fast and efficient heuristic algorithm for detecting community structures in complex networks. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 388(13), 2741-2749.
- Ding, Y. (2011). Scientific collaboration and endorsement: Network analysis of coauthorship and citation networks. *Journal of informetrics*, 5(1), 187-203.

- Esen, M. ve Erdoğan, N. (2016). Classifying Universities in Turkey by Hierarchical Cluster Analysis. *Eğitim ve Bilim*, 24.03.2016 tarihinde <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/6232> adresinden erişildi. DOI: 10.15390/EB.2016.6232
- Ekici, M. (2013). *Halk Bilgisi - Folklor (Derleme ve İnceleme Yöntemleri)* Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Franceschet, M., ve Costantini, A. (2011). The first Italian research assessment exercise: A bibliometric perspective. *Journal of Informetrics*, 5(2), 275-291.
- Friege, J., & Chappin, E. (2014). Modelling decisions on energy-efficient renovations: a review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 39, 196-208.
- Garfield, E., Malin, M. V., ve Small, H. (1978). Citation data as science indicators.
- Garfield, E. (2001). From bibliographic coupling to co-citation analysis via algorithmic historio-bibliography: A citationist's tribute to Belver C. Griffith, Lazerow Lecture presented at Drexel University, Philadelphia, PA. November 27, 2001. *PA*. Retrieved March, 5, 2015.
- Hamedani, M. R., Kim, S. W., ve Kim, D. J. (2016). SimCC: A novel method to consider both content and citations for computing similarity of scientific papers. *Information Sciences*, 334, 273-292.
- Hashimi, H., Hafez, A., ve Mathkour, H. (2015). Selection criteria for text mining approaches. *Computers in Human Behavior*, 51, 729-733.
- He, Q., Chen, B., Pei, J., Qiu, B., Mitra, P., ve Giles, L. (2009, November). Detecting topic evolution in scientific literature: how can citations help?. In *Proceedings of the 18th ACM conference on Information and knowledge management* (pp. 957-966). ACM.
- Ho, H. C., ve Ho, Y. S. (2015). Publications in dance field in Arts ve Humanities Citation Index: a bibliometric analysis. *Scientometrics*, 105(2), 1031-1040.
- Hyland, K. (1999). Academic attribution: Citation and the construction of disciplinary knowledge. *Applied linguistics*, 20(3), 341-367.
- Jarneving, B. (2007). Bibliographic coupling and its application to research-front and other core documents. *Journal of Informetrics*, 1(4), 287-307.
- Larivière, V., Gingras, Y., ve Archambault, É. (2006). Canadian collaboration networks: A comparative analysis of the natural sciences, social sciences and the humanities. *Scientometrics*, 68(3), 519-533.
- Lauk, K. (2016). Bibliometric Analysis of Estonian Folklore Research and Folklore: Electronic Journal of Folklore. *Trames*, 20(70/65), 1-3.
- Leydesdorff, L., ve Felt, U. (2012). Edited volumes, monographs and book chapters in the Book Citation Index (BKCI) and Science Citation Index (SCI, SoSCI, A&HCI). *Journal of Scientometric Research*, 1(1), 28-34.
- MacRoberts, M. H., ve MacRoberts, B. R. (1989). Problems of citation analysis: A critical review. *Journal of the American Society for Information Science*, 40(5), 342.
- Nederhof, A. J. (2006). Bibliometric monitoring of research performance in the social sciences and the humanities: A review. *Scientometrics*, 66(1), 81-100.
- Perianes-Rodriguez, A., ve Ruiz-Castillo, J. (2015). A comparison of two ways of evaluating research units working in different scientific fields. *Scientometrics*, 1-23
- Sarıtaş, O., ve Burmaoğlu, S. (2015). The evolution of the use of Foresight methods: a Scientometric analysis of global FTA research output. *Scientometrics*, 105(1), 497-508.
- Sarıtaş, O., ve Burmaoğlu, S. (2016). Future of sustainable military operations under emerging energy and security considerations. *Technological Forecasting and Social Change*, 102, 331-343.
- Shelton, R. D., ve Leydesdorff, L. (2012). Publish or patent: Bibliometric evidence for empirical trade-offs in national funding strategies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(3), 498-511.
- Taşkın, Z., ve Çakmak, T. (2010). Başlangıcından Bugüne Bilgi Dünyası Dergisi'nin Bibliyometrik Profili. *Bilgi Dünyası*, 11(2), 332-348.
- van Eck, N. J., ve Waltman, L. (2013). VOSviewer manual. *Leiden: Universiteit Leiden*.
- Yalçın, H. (2015). Balkan Ülkeleri ve Türkiye'deki Tarih Araştırmalarının Bibliyometrisi. *Ege ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Yalçın, H. (2010). Millî Folklor dergisinin bibliyometrik profili (2007-2009). *Millî Folklor*, 22(85), 205-211.
- Yoon, S. H., Kim, S. W., Kim, J. S., ve Hwang, W. S. (2011, March). On computing text-based similarity in scientific literature. In *Proceedings of the 20th international conference companion on World wide web* (pp. 169-170). ACM.
- Zhu, F., Patumcharoenpol, P., Zhang, C., Yang, Y., Chan, J., Meechai, A.,... ve Shen, B. (2013). Biomedical text mining and its applications in cancer research. *Journal of biomedical informatics*, 46(2), 200-211.